

تاریخ: ۲۰۱۴/۱۲/۰۵

ناشر و نویسنده: پوهندوی آصف بهاند

لندی او د لنډیو د ثبتولو ستونزه

لسمه برخه

(په مخکتاب او تویتر کې د لنډیو څرک)

۳

گورونه سم جوړ کړی عالمه
د پکتیکا وړوکی نازک دي خور به شینهگودر د پیغلو پارلمان دی
بوټل یې نه شته په منگو ویشتل کوینه

مخکې له دې چې د لنډیو د مقالو لسمه برخه وړاندې کړم، اړینه یې گنم چې د همدې سلسلې په نهمه برخه کې ما لیکلې وو چې په فیسبوک او تویتر کې می د لنډیو د پانو پرانیستونکو او مسولینو په آدرس می د ۲۰۱۴ کال د نومبر په دریمه نیټه یو ایمل لیرلی و چې د نومبر ۲۱مه نیټې پورې ما ځواب تر لاسه نه کړ، خو دا دی د دسمبر په دریمه د دوی ځواب را ورسید او په خپل ایمل کې یې داسې لیکلې دي:

«بناغلی بهاند، زموږ سلامونه او نېکې هېلي هم ومنئ.

ستاسو لیکنه مو د لنډیو او د لنډیو د ثبتولو ستونزه/ پوهندوی آصف بهاند تر سرلیک لاندې ولوستل. ډېره بڅبننه مو وي، ستاسو بریښنالیک مو اوس تر لاسه کړه. کاش همالته فیسبوک کې راته پیغام استولای وای. یا همالته نېغ پر پاڼه مو لیکلای وای. په هر حال، ستایو د بریښنالیک د نه ځوابولو لپاره بڅبننه غواړو! څومره بڼه! په دې څېړنه کې درته بریالیتوب غواړو. او موږ ورته ډېر خوشال یو. په دې هیله چې خپلې څېړنې او مالومات وخت په وخت موږ سره هم شریکې کړئ.

د دې پانې د لا زیاتو مالوماتو لپاره دې بریښنالیک سره مل یوه پخوانی مرکه درته استوم.

د لا زیاتو مالوماتو لپاره همالته په فیسبوک کې راته ولیکئ.»

د دوی په رالیرلې مرکه کې د پانې په باب زما غوښتنې، پوښتنې او غوښتنې مالومات تر یوې اندازې ځواب شوی. څنگه چې په فیسبوک او تویتر کې پر لنډیو باندې زما د بحث وړ تړل شوی دی، ځکه د دوی د رالیرلې مرکې په جزیاتو باندې نه غږېږم، که لازمه وه، د دوی له مالوماتو نه به په راتلونکو مقالو کې استفاده وکړم. زه له دوی نه د زړه له کومې مننه کوم، هیله ده چې دوی په ځوانې انرژۍ او پراخي حوصلې سره د فولکلور دقوانینو په چوکاټ کې د لنډیو د ثبت او راټولولو په برخه کې خپلو کارونو ته په علمي ډول دوام ورکړي. د ۲۰۱۴ کال دسمبر په دریمه می چې د دوی ایمل ولوست، د دوی پانې می هم خلاصه کړه، دغه نوې لنډی می تر سترگو شوی:

افغانه پورته شه لاسه راکړه

په وینو سره ځوانان می تور لحد ته وړینه

افغانه پورته شه لاس راکړه

په پکتیکا وگړو بل دي سره اورونه

افغانه پورته شه لاس راکړه

تنکي ځوانان یې په بمو وژلي دینه

د مخکتاب او تویتر په دې پانو (پښتو لنډی) کې کله داسې هم شوي چې د یوه ځانگړي مناسبت له پاره چلنج ډوله یو، دوه، درې لنډی لیکل شوي، بیا په کې راغلي چې څوک به د همدې مناسبت له پاره ډیرې لنډی ولیکي. دا یې بیلگه ده:

د پانو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ

د مورنی ژبې د ورځې په مناسبت یې دا لنډی ایښی ده:

زه به قربان تر هغه چا شم
چې د پښتون قام د راتلونکې غم کوینه

کله کله یوه نیمه ټیپزه هم په دې پانو کې خوندي شوی ده چې د ټیپزې په پای کې د لنډی دویم نیم بیټی راوړل کېږي. لکه دا ټیپزه چې د کریکټ د لوبډلې د بریا په ویاړ ویل شوی ده:

راځه رادرومه پری افغانه
ورته زمری جوړ کړه له ځانه
لاره کړه ورکه له کېنیا نه
یو یو وباسه له مــــیدانه
هیلي یې خاورو سره خاوري کړه مینه (۵)

د پانې مسولینو کله داسې هم کړي لکه زره یې چې تنگ وي، نا ځاپه یې لیکلي دي:

چې د چا به د لونگو لنډی زده وي؟
تر همدې موضوع او سر لیک لاندې یوه نیمه لنډی ایښودل شوی، چې هغه کلیک شي، بیا نو د لونگو په باب ټولې
هغه لنډی چې د دې بحث گډون کوونکو وړ لیرلې دي، ایښودل شوی دي. (۶)
یو څو بیلگې یې دا دي:

یو غمړنگ یم بل لونگ یم
ځکه د کلي جینکۍ راپسې مرینه

د باغ دې هر بوټی لونگ دی
پری لگیدلي دي د چټو پلونه

که چا لونگ بوی کړی نه وي
پیغله خوله کړه د لونگو بوی ترې ځینه

لکه دا تور لونگ چې تور دي
داسې مې زړه در پسې تور دی مړ به شمه

کله داسې هم شوي دي چې دوی خپل نږدې یاران د لنډیو بندار ته ور میلمه کوي. دغه رکلام ډوله جملې ته پام وکړئ:

«په نیویارک کې د پښتو لنډیو بندار، خپل نیویارک میشتي ملگري راوبولی»
په هره برخه کې یوه لنډی د دوی له خوا ایښودل شوی، بیا کله نورو گډون په کې کړی او کله هم نه.
په دې پاڼه کله داسې هم شوي دي چې دوی د لنډیو په باب د ځینو څیرونکو مقالې او لنډی هم را اخیستي دي او په
خپله صفحه کې یې ایښي دي. لکه د ډاکتر لطیف یاد مقاله (هندوستان په پښتو لنډیو(ټپو) کې). (۷)
دا یوه لنډی د ډاکتر صاحب لطیف یاد له مقالې نه د بیلگې په ډول راوړل کېږي :

په هندوستان خوشاله گرځه
اصیل زاده یم په نامه دي ناسته یمه

که په ځیر سره د لنډیو دا پانې ولیدل شي، مالومېږي چې چلوونکو یې ښه زحمت ایستلی دی .
د لنډیو د لا رنگینولو په غرض یې په ځان زحمت گاللی او یا یې خپل همکاران دي ته اړ ایستلي دي چې ځینو
انځورونو ته لنډی کیږدي او بیا نور خلک هم گډون ته په کې ور و بولي، انځور ته د خپلې خوښې وړ داسې لنډی
ولیکي چې په انځور پورې یو څه تړاو ولري .
د مخکتاب په پانو کې داسې هم شوي چې:

د پانو شمیره: له 2 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

يوه ورځ د خپل ورځني پروگرام له مخې د مځکتاب د لوست خونې ته ننوتم. دا هم عجيبه خونه ده هر څه په مخه درځي. دخندا، د ژړا سم ناسم، او ...

د ۲۰۱۴ کال د سپتمبر په اتلسمه په مځکتاب کې يوه وېديو په مخه راغله. د وېديو ايښودونکي Adnan Mohmand نومېده او هيله يې کړې وه چې: «د دې کا کا زړه خوږين دی ما داسې توري پيدا نه کړل چې د ده غم ورباندې انځور کړم، که يې تاسو وکړای شئ.»

په وېديو کې يو تن ناست دی محلي شانتې غيچک يې په لاس کې نيولی دی او بڼه په سوز او مزه د خپلو ږندو سترگو او حزين زړه غم د لنډيو د زمزمه کولو له لارې په کې بيانوي. ما دوه ځلې وېديو وليدله، يو څو لنډۍ يې سره له دې چې ځينو لوستونکو ته به تکراري وي، خو ما د هغه له خولې نه ليکلې دي، هغه لنډۍ دا دي:

د غرمې په خوب ویده وم
بيلتون په مخ څپيره راکړه وپښ يې کرمه

ځوانانو بڼه کوی لمنځونه
دنیا فاني ده تورو خاورو ته به ځونه

په آخرت به سترگي غواړم
په دې دنيا خو راته نه شته علاجونه

د لنډيو له پاره په دې ځانگړو پاڼو کې د پښتني نجونو او ميرمنو فعاله څيره دومره نه ده ځليدلې، خو يوه پيغله يا ميرمن دومره بڼه او ډيره په کې فعاله ده چې د نورو حق يې هم ادا کړی دی.

پښتني ميرمنې سره له دې چې په اوسني وخت کې دومره متمدنې دي چې حتی ټولنيزو شبکو او کمپيوټر ته هم لاسرسی لري او په کې فعاله دي، خو بيا هم ډير ځلي ځان سانسوري کوي. د بيلابيلو دلایلو له مخې خپل نوم نه شي اخستلای او په پټو مستعارو نومونو خپل احساسات څرگندوي.

د مځکتاب او ټويټر په همدې پاڼو (پښتو لنډۍ) کې چې يوه پيغله يا ميرمن په مستعار نامه (او يا به يې خپل نوم وي) د خپل زړه احساسات څرگندوي، هغه د «شينوگي بلوگي» په نامه لنډۍ خپروي. دا «شينوگي بلوگي» به کومه با ذوقه با درده پيغله يا ميرمن وي چې په دې نامه د خپل زړه احساسات څرگندوي. له لنډيو نه ښکاري چې ډيره با ذوقه، با درکه او با درده ده. د لنډيو دوي نمونې يې دا دي:

چې لمر ډوبيري تياره کيږي
زه چې تا نه وينم تياره راباندې وينه

زما د خوب سره کار نه شته
ليونی سترگي را نه تا غواړي مينه

لکه په تيرو مقالو کې چې د ويبساتونو په بحث کې اشاره ورته شوې وه. ځينې خلک لنډۍ په ځان پورې تړي او د ځان ملکيت يې گڼي؛ په دې پاڼو کې يوه ستونزه دا ده چې دلته هم د لنډيو د اصولو خلاف کله داسې پېښ شوي دي چې لنډۍ د شخص مال گڼل شوی دی. دغې جملې او دې لنډيو ته پام وکړئ:

زرغونه لودين
(زما خپلي پښتو لنډۍ)(۸)

گناه مي څه ده لويه خدايه
جاهل جانان مي پرځان جوړکړل پرهارونه

نصيب مي ولي داسې خوار دی
دناوې توب شپې مي په غم کې تيرومه

د پاڼو شمېره: له 3 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

پلاره صغیره دې واده کړم
وره نجلۍ وم په واده څه پوهیدمه

نورې لنډۍ یې هم لیکلي دي، خو په پای کې دا لنډۍ هم راوړي:

زرغونه تل رب ته دوعا کړي
دافغانانو منځ کې ورک کړي نفاقونه

له پاسنی جملې او وروستۍ لنډۍ نه په ښکاره مالومیږي چې آغلې زرغونه لودین په دې پاڼو کې را ټولې کړې
لنډۍ خپل ملکیت گڼي، چې دا یوه ستره تیروتنه ده.
ډیر خلې داسې هم شوي دي او کيږي چې ځینې خلک د لنډۍ د شکلي جوړښت، تعریف او اصولو خلاف د لنډۍ په
نامه یو څه په خپل مکتوب پاڼه کې رډي. لکه دا مثال:

په کابل سپینې واورې اوري
په ننګرهار تورې قلبې گډې گل کرینه(۹)

دلته لیدل کيږي چې په دویم نیم بیتي کې یوه هجا ډیره ده او د لنډۍ وزن هم دهمدې یوې هجا د زیاتوالي له کبله
وران شوی دی او ښایي اصل یې داسې وي:

په کابل سپینې واورې اوري
په ننګرهار کولبي دي گډې، گل کرینه

هیله ده چې د لنډۍ درانه مینه وال او د میدیا د بیلابیلو برخو مسولین په ډیر پام سره د لنډیو د اصولو له مخې لنډۍ
په خپلو یادداشتونو او پاڼو کې ثبت کړي. دیوې هجا د زیاتوالي یو بل مثال:
کله کله دې پاڼې داسې لنډۍ هم ایښي دي چې د لنډیو داصولوخلاف یوه هجا په کې ډیره وي. د دې احتمال شته چې
رالیرونکو به تیروتنه کړي وي، خو د پاڼې مسولینو باید پاملرنه ورته کړي وای. یا یې دا تیروتنه اصلاح کړي وای
او یا یې نه وای خپره کړي. دغه لنډۍ یې ښه بیلگه ده چې په دویم نیم بیتي کې یې یوه هجا زیاته ده، یعنې څوارلس
هجا ده. که د «او» توری ورته لري شي، بیا سمیږي:

د خدای په لوی کرم به کيږي
په عقل گرانه ده زما او د جانان مینه

د خدای په لوی کرم به کيږي
په عقل گرانه ده، زما د جانان مینه

که په دې پاڼو کې ځینو لنډیو ته ښه پام وشي، مالومیږي چې دوی هم لکه د ځینو ویبپاڼو مسولین پرته له دې چې د
مطلب یا لنډۍ سم والي او نا سم والی ته وگوري یا یې تیر وتني ور سمې کړي، له خپل ایمل نه یې را اخلې او په
پاڼه کې یې رډي. ښه مثال یې همدا پاسنی لنډۍ ده.

په دې پاڼه کې د ښیګڼو تر څنګ یو ښه نوښت دا دی چې د منظرو او د یوې لنډۍ لیکلي ښه ښوول کيږي او یو
پوست ښځینه غږ کې د صفحې په مخ لیکل شوي لنډۍ دکلمه کيږي. دومره ښه دکلمه کيږي چې هر اوریدونکی او
لیدونکی ځانته جذبوي. کومه ویدیو چې دوی په خپله صفحه کې ایښي ده له یوتوب نه را اخستل شوې ده.(۱۰)

په دې پاڼه کې داسې هم راغلي چې د یو سندر غاړی په غږ کې له موزیک سره زمزمه شوې لنډۍ د ویدیو په ښه
ایښودل شوې دي چې یوازې او یوازې لنډۍ په کې ویل کيږي، نه کوم «سر» ورسره ویل کيږي او نه هم بل شی،
یوازې لنډۍ دي او ورسره دگلانو او منظرو عکسونه بدلیري را بدلیري. د سردار علي ټکر په غږ کې زمزمه
شوې لنډۍ، مگر خوا بدې خو په دې کې چې ورته لاندې یې لیکلي دي چې:

«دسردار علي ټکرلنډۍ» له دې نه ځینې لوستونکي او لیدونکي ښایي داسې پوه شي چې دا سردار علي ټکر ته
منسوبې لنډۍ دي، په داسې حال کې چې د لنډۍ په تاریخ، تعریف او تیوري کې دا راغلي چې لنډۍ د ټولو خلکو

د پاڼو شمیره: له 4 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنې د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

مال دی، نه د شخص او ما خو خلی په تیرو بحثونو کې په ټیګار سره ویلي دی چې لنډی د هېڅ چا مال نه دی او په ټولو خلکو پورې اړه لري.

دغه راز د دوی د مخکتاب او توپیر په آدرس کې یو ویډیو کلپ کاپي شوی دی چې د سندر غاړو په غږ کې له موسیقي سره لنډی زمزمه کیږي.

په دې پاڼو باندې کیدای شي ډیر څه وویل شي، خو که خبره را لنډه کړم، نو په پای کې به ووايم چې: په فیسبوک کې د «پښتو لنډی» تر نامه لاندې مخکتاب پاڼه او توپیر چې ټوله ما ولیدله، داسې لنډی خلکو لیرلي دی یایې انتخاب کړي دي چې خپل ذوق سره یې برابرې وي او یا یې د خپل زړه براس په کې ایستلی وی. اکثریت یې په دې نیت نه دي ثبت شوي چې نوي لنډی دي یا باید د کمپیوټر جال ته ولویږي چې له پو پناه کیدو نه وژغورل شي. په هر صورت د ټولنیزو شبکو په پاڼو کې د لنډیو د پاڼې پرانستل ډیر لوی خدمت دي، خو که یې مسولین د فولکلور ټولوني په اصولو ځان خبر او پوه کړی او له دې اصولوسره سم لنډی را ټولي او خوندي کړي، ډیر ښه کار او خدمت به وي.

دغه راز ټولنیزې شبکې د لنډیو د عامولو او تر نورو پورې د رسولو ښه آدرس اوښه وسیله ده، خو که په دقت او مسولیت سره کار وشي.

په پای کې دغه لنډی د ډالی په توګه:

افغانه پورته شه لاسه راګرځه
په وینو سره ځوانان مې تور لحد ته ورینه

افغانه پورته شه لاس راګرځه
په پکتیکا وګرو بل دي سره اورونه

افغانه پورته شه لاس راګرځه
تنګي ځوانان یې په بمو وژلي دینه

په خوله دي لاس کېږده لالیه
فیسبوک کې ګرځي شیطانان رسوا به شونه

په زړه مې تورې لري راشي
چې د دیدن کړکی دي پورې ووینمه

خوی ته دي غږ ټینگېږدی نه شي
ما زړه بایلی ورته سر مخکې کومه

د جینکو کافرې سترګې
لوګی بهانه کړي ژړا یار پسي کوینه

زړه مې په توپو نه نریږي
ستا په ورو خبرو درې وري شینه

یو غنمرنگ یم بل لونګ یم
ځکه د کلي جینکی راپسي مرینه

صبر کوه اختر به راشي
مونږه روژې د صداقت نیولي دینه

لکه دا تور لونګ چې تور دي
داسې مې زړه در پسي تور دی مږ به شمه

د پاڼو شمېره: له 5 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

ما ته دي داسي غم راكړی
چی خوشحالیو پسې اوس كدی گرځومه

چي لمر ډوبيري تياره كيږي
زه چې تا نه وينم تياره راباندي وينه

زما د خوب سره كار نه شته
ليونۍ سترگي را نه تا غواړي مينه

په آخرت به سترگي غواړم
په دې دنيا خو راته نه شته علاجونه

يو غنمرنگ يم بل لونگ يم
خكه د كلي جينكي راپسي مړينه
د لسمې برخې پای

ماخذونه:

1-<http://rohi.af/fullstory.php?id=32292>

2-<https://www.facebook.com/pashtolanday>

3-<https://www.facebook.com/pashtolanday/info3->

4-<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151800614901415>

5-<https://www.facebook.com/pashtolanday/posts/10151608274546415>

6-<https://www.facebook.com/pashtolanday/posts/10151585734991415>

7-<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151609960461415&l=bb04bd2151>

8- www.facebook.com/pashtolanday

9-

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1196989446216&set=a.116458807620>

[2.139634.1272871518&type=1&theater](https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1196989446216&set=a.116458807620)

10-<http://www.youtube.com/watch?v=a1nfSJD-xW0>

د پانې شمېره: له 6 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ